

125 1892–2017
VUOTTA

SUOMEN ELÄINLÄÄKÄRILIITTO
FINLANDS VETERINÄRFÖRBUND

Suomen Eläinlääkäriliitto täyttää 125 vuotta

KOKO VUODEN ILMESTYVÄ SARJA LIITON HISTORIASTA

Julius Holmberg, Eläinlääkäriliiton ensimmäinen puheenjohtaja

Julius Holmberg (1908–1987) oli vuodesta 1944 lähtien Eläinlääkäriyhdistyksen johtokunnassa hoitaen ensin rahastonhoitajan ja sen jälkeen varapuheenjohtajan tehtäviä. Kun yhdistys muuttui liitoksi vuonna 1965, valittiin Holmberg sen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi. Hän oli tavallaan kahden aikakauden välittäjä Eläinlääkäriyhdistyksen muuttuessa Eläinlääkäriliitoksi, hetkellä jolloin elämäntapaeläinlääkäriys alkoi muuttua modernin yhteiskunnan ammattiksi työaikoineen ja vuoropäivystyksineen.

Työuransa Holmberg aloitti vuonna 1935 pieneläinpraktikkona Helsingissä ja jatkoi pieneläinpraktiikkaa muiden töiden ohessa 51-vuotiaaksi asti. Päätyönsä hän teki virkamiehenä maatalousministeriön eläinlääkintöosastolla ja Valtion eläinlääketieteellisessä laitoksessa, missä hän työskenteli ensin laboraattorina ja lopulta johtajana 1963–1973. Hän oli vasta kolmas vuonna 1908 perustetun laitoksen johtaja, sillä ensimmäinen johtaja **Richard Hindersson** hoiti tehtävää peräti 40 vuotta ja toinen, **Veikko Rislakki**, 14 vuotta.

SUU- JA SORKKATAUTIPURKAUSTA SUITSIMASSA

Holmbergin virkamiesuran jännittävintä hetkiä oli vuosina 1952–1953, jolloin Suo-

Teksti: Katri Helminen

meen levisi suu- ja sorkkatauti. Aiemmin suu- ja sorkkatautitapaukset olivat olleet satunnaisia ja edustaneet taudin lievää muotoa. Sen sijaan vuosien 1952–1953 taudinpurkaus oli äkikäisen virusmuodon aiheuttama. Holmberg johti taudin torjuntaa ja organisoi suuren joukon eläinlääkäreitä ja eläinlääketieteen opiskelijoita estämään taudin leviämistä sekä hävittämään sairastuneita eläimiä. Vaikeimmin saastuneen alueen ympärille luotiin leveä suojavyöhyke rokottamalla terveet eläimet. Sama viruskanta riehui ympäri Eurooppaa, mutta Suomi sai hävitettyä taudin nopeasti tehokkailla rokotuksilla, eristyksillä, desinfektioitoimenpiteillä ja sairaiden eläinten tappamisella.

Vuosina 1953–1974 Holmberg oli Eläinlääketieteellisen korkeakoulun rakennuskomitean ja -toimikunnan jäsenenä. Korkeakoulun rakentaminen oli hidasta jatkuvan rahapulnan takia, ja intomielisenä korkeakouluasian ajajana Holmberg teki ison työn rakennustöiden käynnistämisesä ja loppuunsaattamisessa. Korkeakoulun rakentaminen alkoi vasta vuonna 1958, ja viimeiset rakennukset otettiin käyttöön 1973. Erityisen innostunut mies oli korkeakoulun puutarhan suunnittelusta, ja

KATRI HELMINEN

Julius Holmbergin muotokuva.

hän tilasi sinne monia eksoottisten puiden, pensaiden ja kukkien taimia. Vuoden 1976 pihakilpailussa Helsingin Puutarhaseura myönsi korkeakoulun pihalle kunniakirjan. Eläinlääkärilehdessä julkaistussa Holmbergin 60-vuotissyntymäpäiväjutussa todettiin, että ”korkeakoulun kauniit istutukset ovat yksinomaan Holmbergin aikaansaannoksia ja tämä puistikko kertoo tuleville sukupolville sen luojasta ja on pysyvänä muistomerkkinä hänestä”.

Kovin pysyväksi kaunis puutarha ei jäänyt, sillä Eläinlääketieteellinen korkea-

koulu lakkautettiin vuonna 1995 ja sen rakennukset purettiin. Paikalle rakennettiin asuintaloja, ja puutarha sai väistyä tiheään rakennetun kerrostaloalueen tieltä. Joitain istutuksia kaavoittaja kuitenkin onnistui kovassa taloudellisessa paineessa säilyttämään, ja pieni vihervalue sai nimekseen Eläinlääkärintuisto. Puiston lisäksi Eläinlääketieteellisestä korkeakoulusta muis-

tuttaa alueella sijaitseva korkeakoulun ensimmäinen oma rakennus. Pikkuinen talo rakennettiin alun perin anatomian laitokseksi ja muutettiin myöhemmin ylioppilaskunnan EKY-taloksi, ja se on nyttemmin suojeltu.

Eläinlääkäriliitto maalautti Julius Holmbergin muotokuvan vuonna 1968 miehen täyttyessä 60 vuotta. Kuvan maa-

lasi taiteilija **Alexander Lindeberg**, ja se on nykyään Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisen tiedekunnan seinällä.

Vielä kerran koostetta liiton juhluvuodesta lehden ajankohtaisissa. Katso sivua 581.

Kannessa

Kansikuvassa on Eviran edeltäjän, Valtion eläinlääketieteellisen laitoksen johtaja Veikko Rislakki ottamassa verta seerumihevosesta 1950-luvulla. Erilaisten seerumien valmistamista varten laitos omisti enimmillään 45 hevosta, joiden luovuttamasta verestä tehtiin muun muassa pääntauti-, sikaruusu-, pernarutto-, kolibakteeri- ja varsahalvauseerumia.

Veikko Rislakki (1897–1991, aiemmin Svanberg) sai seurata Suomen eläintauteja aitiopaikalta 50 vuoden ajan. Alun perin hän oli suunnitellut ihmislääkärin uraa, mutta taistelllessaan ja haavoittuttuaan vuoden 1918 sisällissodassa hevonen pelasti hänen henkensä. Se muutti urasuunnitelmat, ja Rislakki päätti omistaa elämänsä hevosten palvelemiseen eläinlääkärinä.

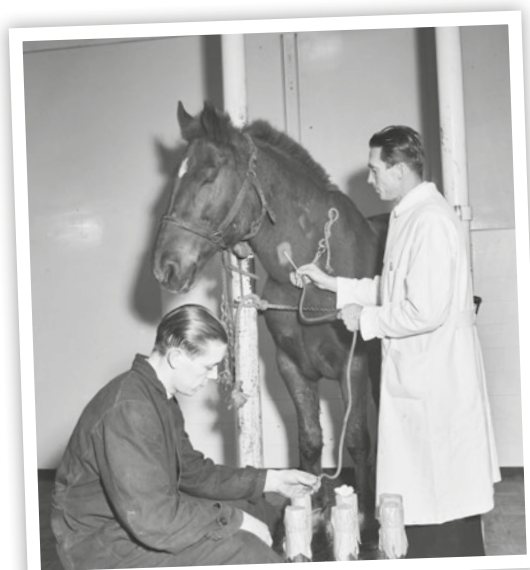
Rislakki valmistui Hannoverista eläinlääkäriksi 1923 ja eläinlääketieteen tohtoriksi 1927. Hänen väitöskirjansa käsitteli suomenhevosen rotuominaisuuksia. Ensimmäinen työpaikka Suomessa oli armeijan palveluksessa, Uudenmaan rakuunarykmentin eläinlääkärinä vuosina 1924–1928. Sen jälkeen hän työskenteli Valtion eläinlääkintölaboratorion (vuodesta 1954 alkaen Valtion eläinlääketieteellinen laitos) laboraattorina 1929–1945 ja johtajana 1949–1962.

Eläinlääketieteellisen korkeakoulun koko mikrobiologian opetus annettiin eläinlääkintölaboratoriossa aina vuoteen 1962 asti. Korkeakoulun hallitus oli suunnitellut, että hyvin toimiva opetustapa olisi jatkunut siitä eteenpäinkin, mutta laboratorion johtaja Rislakki asettui vastustamaan suunnitelmaa. Rislakin painostuksen ansiosta korkeakouluun perustettiin mikrobiologian ja epizootologian laitos vuonna 1962.

Moni Saksassa valmistunut eläinlääkäri oli oppiarvoltaan tohtori, mutta 1900-luvun alun Saksassa tehdyt väitöskirjat eivät täyttäneet suomalaisen väitöskirjan vaatimuksia. Siksi Rislakki väitteli 60-vuotiaana – oltuaan yli 30 vuotta tutkijan tehtävissä – uudelleen Suomessa vuonna 1957. Suomalainen väitöskirja antoi hänelle pätevyyden hakea professuuria Eläinlääketieteellisestä korkeakoulusta, ja niin hänestä tuli korkeakoulun ensimmäinen mikrobiologian professori vuosiksi 1962–1967. Korkeakoulun rehtorina hän toimi vuosina 1963–1965.

Eläinlääkäriyhdistyksen sihteerinä Rislakki oli vuosina 1935–1945 ja puheenjohtajana 1950–1954. Kunniajäsenekseen yhdistys kutsui hänet vuonna 1965.

Myös Veikko Rislakista on tehty muotokuva. Mutta vuodelta 1972 oleva kuva ei enää ole Eläinlääkäriliiton teettämä, vaan sen hankinnasta huolehti eläinlääkäreistä koostuva muotokuvatoimikunta, joka lahjoitti taulun Eläinlääketieteelliselle korkeakoululle. Taiteilija **Margit Rautala-Kaipainen** teki muotokuvasta vielä toisenkin, alkuperäistä pienikokoisemman toisinnon, joka sijoitettiin Valtion eläinlääketieteelliseen laitokseen. Liitto osallistui taloudellisesti maalauksen rahoittamiseen, mutta henkinen vastuu oli nyt muotokuvatoimikunnalla. Voikin sanoa, että Rislakin muotokuva toimii eräänlaisena symbolisena rajapyykkinä Eläinlääkäriliiton toiminnassa. Viimeistään silloin liiton ei enää tarvinnut huolehtia koko eläinlääkinnän kentästä ja kaikista eläinlääkäreistä koskevista asioista, vaan se alkoi profiloitua yhä enemmän ammattijärjestöksi.

PEKKA KYTTINEN, MUSEOVIRASTO

Kannessa on kuva Veikko Rislakista ottamassa verta seerumihevosesta.